مطالعات محیطی هفت حصار شماره بیست و سوم/ سال ششم/ بهار ۱۳۹۷
صفحات ۸۰-۶۷

سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر تخریب‌گری (وندالیسم) در فضاهای سبز عمومی (مطالعه موردی: پارک‌های منطقه ۱۱ شهرداری تهران)

محمود رحیمی*، بهمن رضایی**

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۸/۸
تاریخ پذیرش مقاله: ۹۶/۱۰/۱۲

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]

[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

چکیده

وندالیسم به عنوان پدیده اجتماعی می‌تواند اثرات مالی، روانی و اجتماعی زیادی را بر جامعه تحمیل نماید. با توجه به وقوع این پدیده در ارتباط با اموال عمومی و یا در مکان‌های که جامعه ذی‌نفع آن محسوب می‌شود پرداختن به آن دارای اهمیت است. در این پژوهش به بررسی مؤلفه‌های مؤثر بر وندالیسم در پارک‌ها پرداخته شده است. پارک‌ها به عنوان فضای سبز عمومی سبب افزایش حس مشارکت و تعلق و خلق فضاهای سرزنده در شهر می‌شوند که وندالیسم به عنوان عاملی جهت کاهش کارکردهای فضاهای عمومی سبز(پارک‌ها) مطرح می‌شود. در این راستا پژوهش حاضر که با بهره‌گیری از روش تحقیق توصیفی – تحلیلی و جهت سنجش مؤلفه‌ها موثر بر وندالیسم از پرسشنامه استفاده شده است. برای بررسی تعیین روایی پرسشنامه از نظر اساتید و کارشناسان متخصص در این زمینه استفاده شده است و جهت تعیین پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. روش نمونه‌گیری به صورت غیرتصادفی- اتفاقی انتخاب گردیده و حجم جامعه نمونه ۳۰۰ نفر انتخاب گردیده است. تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آماری- توصیفی و با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است و جهت بررسی متغیرها از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه برای مقایسه میانگین و از آزمون‌های استنباطی لاندا و گاما جهت بررسی متغیرهای زمینه‌ای استفاده شده است و در نهایت جهت سنجش تأثیرگذاری مؤلفه‌ها از آزمون رگرسیون و تحلیل مسیر بهره گرفته شده است. نتایج حاصل از تحلیل گویای آن است که در پارک‌های مورد مطالعه به ترتیب عوامل اجتماعی، موقعیت مکانی و عوامل فردی بیشترین تاثیرات را بر متغیر وابسته وندالیسم داشته‌اند. در نهایت مشخص گردید که مؤلفه‌های اجتماعی و فردی به صورت مستقیم و غیرمستقیم و مؤلفه‌ی موقعیت مکانی به صورت مستقیم بر وندالیسم موثر بوده است.

واژگان کلیدی

وندالیسم، مولفه‌ها، فضاهای سبز عمومی، پارک

* استادیار گروه شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
** کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه عدالت، تهران، ایران.

مقدمه

وندالیسم به مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار رفته و مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خود خواسته اموال، تاسیسات و متعلقات عمومی است(ماهنامه پیام سبز، ۱۳۹۲: ۱۶). ژانورن[1](۱۹۶۳)، ویلکینسن[2](۱۹۹۵)، هوبر[3](۱۹۹۱) آن را مرضی مدرن و نوظهور دانسته‌اند که به مثابه معضلی اجتماعی تا نیم قرن پیش مطرح نبوده است(میرفردی و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۸۶). امروزه وندالیسم به ویژه در شهرهای بزرگ یه پدیده مشهود می‌باشد. به طوری که می‌توان واندالیسم را یک جرم بزهکارانه که شامل آسیب‌رساندن و از شکل انداختن اموال متعلق به اشخاص دیگر و یا اموال عمومی دانست(علیوردی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۴). کوهن به پنج نوع از وندلیسم اشاره می‌کند، وندالیسم ماهرانه، اکتسابی، کینه‌جویانه، مخرب و نمایشی(Sanders,1981:139). اسکوگان[4] معتقد است که مفهوم وندالیسم وجه اشتراکی با مفهوم بی نظمی دارد و وندالیسم یک بی نظمی فیزیکی محسوب می‌شود(Ceccato & Haining,2005:1638). گارث ایسو[5] وندالیسم را روشی در ابراز سرخوردگی، انتقام گرفتن و یا نشان دادن خشم و یا جلب توجه برای یک موضوع خاص عنوان می‌نماید(Garth Esau,2007:104). با افزایش مشکلات زندگی روزمره مقاومت انسان در برابر آن بتدریج کاهش می‌یابد. در این حال تجمیع استرس زندگی در یک فرد سبب آشکار شدن اشکال مختلف کینه، خشم، حسادت، نفرت و اشتیاق می‌شود آثار برخی از این احساسات با کمی توجه به اطراف به ویژه در فضاهای سبز عمومی به راحتی قابل مشاهده است(Yavuz and Kulglu,2011:7). بنابراین می‌توان بیان داشت که پدیده وندالیسم در فضاهای عمومی سبز همچون پارک‌ها اتفاق می‌افتد که اولین تاثیرات آن بر این فضاها کاهش تعاملات اجتماعی، افزایش نارضایتی استفاده‌کنندگان، افزایش ترس و ناآرامی و نابهنجاری و سبب کاهش استفاده از فضاهای سبز عمومی می‌شود. همچنین از جنبه‌های دیگر این موضوع قابل بررسی می‌باشد. از جمله زیان‌های اقتصادی ناشی از تعمیر و بازسازی وسایل تخریب شده می‌باشد. از بعد روانشناختی زشت شدن مناظر و فضاهای پارک تاثیر منفی زیادی بر روحیه افراد استفاده کننده از این فضاها دارد که در نهایت این پدیه سبب کاهش رفاه شهروندان می‌گردد(قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۸). از سوی دیگر افرادی که در کلانشهرها زندگی می‌کنند به ندرت به فضاهای طبیعی بیرون از شهر دسترسی دارند. شاید بهترین فضای که می‌تواند محلی برای آرامش و باز سازی روحی وجسمانی ساکنین و جای برای تعامل و گفتگو بین افراد مختلف باشد پارک‌های شهریست، لذا شناسایی عوامل و مولفه‌های موثر بر کاهش وندالیسم در پارک‌ها دارای اهمیت زیادی است. فرومدی متغیرهای شخصیتی، وضعیت اجتماعی و ویژگی‌های جمعیت شناختی را از عوامل موثر بر پدیده وندالیسم در پارک‌ها می‌داند(فرومدی، ۱۳۹۲: ۱۲۸). خاکپور و حسینی عوامل ایجاد کننده وندالیسم را در ویژگی‌های شخصیتی و فردی، شرایط اجتماعی و اقتصادی جامعه و فرد و عوامل محیطی مطرح می‌نمایند(خاکپور و حسینی، ۱۳۹۳: ۵۶). وندالیسم یا تخریب اموال عمومی، به عنوان عارضه‌ای جبران ناپذیر بر منابع و امکانات جوامع امروزی، هر ساله خسارات فراوانی را به سرمایه‌های ملی و عمومی وارد می‌سازد. در بسیاری از شهرهای بزرگ وندالیسم به صورت مشکلی حاد که نه تنها سلامتی و امنیت جامعه را به مخاطر می‌اندازد، بلکه هزینه‌های گزافی را تحمیل مالیات دهندگان و شهروندان می‌کند. امروزه پدیده وندالیسم از جنبه‌های مختلفی مورد بررسی قرار می‌گیرد. از بعد روانشانسی به علل روانی و تربیتی، از بعد اقتصادی افزایش هزینه‌های بازسازی و تعمیر، از بعد اجتماعی وجود مشکلات اجتماعی از جمله شکاف طبقاتی و از نظر مدیران و برنامه‌ریزان شهری طراحی و جایگزینی وسایلی با هدف کاهش وندالیسم مورد بررسی بوده است. از آنجایی که وندالیسم بیشتر در فضاهای عمومی به ویژه پارک‌ها رخ می‌دهد این مسئله سبب کاهش احساس امنیت، کاهش مشارکت و حس تعلق و اعتماد عمومی و در بعد اقتصادی افزایش هزینه‌ها و در بعد زیباسازی سبب نازیبایی‌های شهری در پارک‌ها می‌شود لذا توجه به عوامل و مولفه‌های موثر در کاهش وندالیسم دارای اهمیت زیادی می‌باشد. البته نباید فراموش کرد که بروز رفتار نابهنجار (وندالیسم) را می‌توان به نوعی رفتاری تلافی جویانه و ناآگاهانه از برداشتی دانست که پاره‌ای از شهروندان از نابرابری و عدم آگاهی از حقوق خود در شهر و از اموال عمومی دارند. با توجه به مطالب ذکر شده این پژوهش به بررسی عوامل و مولفه‌های تاثیرگذار در ایجاد وندالیسم در منطقه یازده تهران پرداخته است. این منطقه در بخش مرکزی شهر تهران واقع شده است. مساحت کل منطقه ۱۲۰۵ هکتار و داری ۶۹ هکتار فضای سبز می‌باشد. سرانه فضای سبز در این منطقه ۲/۵۷ متر مربع است که با توجه به حداقل سرانه پیشنهادی وزرات مسکن و

1 - Janoren
2 - Wilkinson
3 - Huber
4 - Skogan
5 - Garth Esau

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]

شهرسازی (۷ متر مربع) بسیار پایین است. علاوه بر سرانه پایین فضای سبز پراکنش نامناسب این فضا در سطح منطقه نیز از جمله مشکلات این منطقه می‌باشد. به طوری که از کل پارک‌ها و بوستان‌های موجود در منطقه تعداد ۵ پارک در محدوده ناحیه ۱ و تعداد ۶ پارک در محدوده ناحیه ۳ و تعداد ۸ پارک در محدوده ناحیه ۴ مکانیابی شده و در ناحیه ۲ پارکی موجود نمی‌باشد. همچنین با توجه به تراکم بالای جمعیت، فرسودگی بخشی از بافت‌های آن و مشکلات ذکر شده فضای سبز موجود در منطقه باعث عدم استقبال خانواده‌ها و کاهش مشارکت و نظارت اجتماعی در پارک‌ها شده است که این امر زمینه را برای پدیده‌ی وندالیسم مهیا نموده است. از این رو این پژوهش به دنبال پاسخ گویی به سوالات زیر می‌باشد.

۱. چه رابطه‌ای میان متغیرهای زمینه‌ای و تخریب‌گری (وندالیسم) وجود دارد؟

۲. چه رابطه ای میان متغیرهای فردی و اجتماعی و موقعیت مکانی با تخریب‌گری (وندالیسم) وجود دارد؟

۳. مهم‌ترین مولفه‌های موثر بر کاهش وندالیسم در پارک‌های منطقه ۱۱ شهرداری تهران کدامند؟

پیشینه پژوهش

جدول ۱- پیشینه پژوهش

عنوان	سال	نویسنده/ نویسندگان	نتایج
بازشناسایی روش‌ها و شیوه‌های طراحی محیطی برای پیشگیری از تخریب‌گرایی فضا	۱۳۸۷	محسن فیضی، سید باقر حسینی، سینارزاقی اصل	هدف پژوهش شناخت مفهوم تخریب‌گرایی و تعیین مهم‌ترین کیفیات هنجاری محیطی وابسته به ان است. در این ارتباط برخی مشاهدات محیطی در شرایط ایران و در جهت کشف و بازشناسی مظاهر وقوع تخریب گرایی صورت پذیرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که فلسفه استفاده از طراحی برای کاهش تخریب‌گرایی، کاهش فرصت‌ها و قابلیت‌ها برای وقوع جرم است. شیوه‌ها و ابزارهایی همچون طراحی فضاهای قابل دفاع، طراحی محیط برای جلوگیری از تخریب‌گرایی ایجاد حس تعلق و .... می‌توانند به میزان قابل توجهی مانع از بروز این پدیده در سطح شهر و فضاهای همگانی آن شوند.
بررسی جامعه شناختی عوامل موثر بر شیوع وندالیسم در شهر خلخال	۱۳۹۰	قیوم قیوم‌زاده	نتایج پژوهش گویای ارتباط معنادار بین متغیرهای اجتماعی و اقتصادی موثر در گرایش به رفتارهای وندالیستی دانش آموزان است.
شهر نشینی، بیگانگی اجتماعی و رفتارهای وندالیستی جوانان	۱۳۹۰	سروش فتحی، حامد محمدی	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که پسران بیشتر به رفتارهای وندالیستی دست می‌زنند و این پدیده در فرزندان خانواده‌هایی سطح پایین‌تر از نظر اقتصادی و اجتماعی و بهرمندی از تسهیلات شهری، شایع‌تر است. همچون رفتارهایی تخریب‌گرایانه و ویرانگر ناشی از بریدگی و عدم پیوند فرد یا جامعه شهری و بیگانگی اجتماعی است.
تاثیرات میزان فقر در محلات شهری بر مبنای میزان بزهکاری	۲۰۰۰	Hershfeild	نتیجه گرفته است که هر مقدار میزان فقر در محلات شهری بالاتر باشد میزان ارتکاب نوجوانان در این محلات به جرائم خشونت آمیز بیشتر خواهد بود و با ایجاد فرصتی برای اسکان خانواده‌های ساکن مناطق فقیر نشین در محلاتی که داری میزان پایین تری از فقر هستند می‌توان بر کاهش میزان ارتکاب نوجوان به جرائم خشونت‌آمیز شد.
بزه‌کاری با تاکید بر خشونت، سرقت وندالیسم در میان نوجوانان دبیرستان البرتا	۲۰۰۴	Gillis	این پژوهش به شکل پیمایشی انجام شده است. و در آن به ارتباط بین متغیرهای پژوهش یگانگی(همدلی)، کنترل انگیزشی، تعهدات اجتماعی با متغیرهای خشونت، سرقت و ندالیسم پرداخته شده است. نتایج پژوهش گویای آن است که بین یگانگی و کنترل انگیزش با خشونت و وندالیسم رابطه‌ی معنی داری وجود دارد، اما میان تعهدات اجتماعی و سه رفتار بزه‌کاری مورد تاکید رابطه معنی داری مشاهده نشده است.
کنترل تاثیرات عوامل خانودگی بر روابط بین جوانانی که در معرض معرض بزهکاری قرار گرفته‌اند	۲۰۰۵	Ball	نوجوانان پسر نسبت به نوجوانان دختر، نسبت بالاتری از انجام جرم و دستگیری را دارا هستند. در این پژوهش سه اثر متعادل کننده خانوادگی یا حمایت مراقبان، انضباط یا نظارت مراقبان و کیفیت روابط مراقبان و فرزندان را بر زندگی بزهکاران مطالعه کرده است. در تحلیل رگرسیونی نیز اهمیت نقش نظارات مراقبانف بیشتر از دو اثر دیگر بر بزهکاران بوده است. به گونه‌ای که می‌توان گفت انضباط و نظارت بیشتر مراقبان با کم شدن بزهکاری عمومی و سرقت اموال رابطه معنا داری دارد.
اثرات مولفه‌های مکانی بر وندالیسم در پارک‌های کنار دریا	۲۰۱۱	Aysel Yavuz and Nilgün Kuloğlu	عامل مکانی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در وندالیسم می‌باشد. قرار گیری و طراحی صحیح مبلمان شهری، کنترل بصری و کیفیت آن شامل (مواد، رنگ، دوام) از جمله فاکتورهای موثر بر وندالیسم می‌باشند.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

مبانی نظری پژوهش

امروزه وندالیسم خصوصا برای کسانی که در شهرهای بزرگ و پر جمعیت زندگی می‌کنند پدیده‌ای مشهود است. به طور کلی می‌توان پدیده وندالیسم را به عنوان یک جرم بزهکارانه که شامل آسیب رساندن و از شکل انداختن اموال متعلق به اخاص دیگر و یا اموال عمومی می‌باشد، تعریف کرد(علیوردی‌نیا و همکاران،۱۳۹۲: ۵۴). وارلا معتقد است که وندالیسم از سوی بیشتر افراد به عنوان یک جرم در میان جوانان رواج دارد که منجر به ایجاد خسارت برای افراد می‌شود(Varela,1980:2). اسکوگان بی نظمی را به دو بخش فیزیکی و اجتماعی تقسیم می‌نماید و معتقد است که بی نظمی فیزیکی به شرایط جاری اشاره دارد در حلی که بی نظمی اجتماعی به عنوان مجموعه‌ای از وقایع کم و بیش متوالی ظاهر می‌شود(Skogan,1990:2). ژانورن از وندالیسم بعنوان نوعی بیماری جهانی خرابکاری در قرن حاضر و عصر مدرن و به‌مثابه پدیده‌ای جهانی نام می‌برد و آن را به‌گونه‌ای مجاز به تخریب آثار هنری، دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن اطلاق می‌کند. ویلکشن (۱۹۹۵) هوبر (۱۹۹۱) و گلداستون (۱۹۹۸) آن را مرضی مدرن و نوظهور دانسته که به مشابه معضلی اجتماعی تا نیم قرن پیش مطرح نبود. در طبقه بندی انواع جرائم،اغلب صاحب نظران و محققان وندالیسم را به مثابه جنایتی خرد و از انواع بزهکاری‌های نوجوانان به شمار آورده‌اند(صدیق اروعی ،۵۴:۱۳۸۶) گارث وندالیسم را یک روش قابل قبول برای افراد در ابزار سرخودگی یا انتقام می‌داند(Garth,2007:104). صاحب نظران و پژوهشگران تعاریف متعددی را از وندالیسم ارائه داده‌اند که غالبا در برخی عناصر مشترک‌اند. از جمله اینکه عمدتا ان را رفتاری آگاهانه، تعمدی و غرض ورزانه می‌بینند که با اراده و خواست فرد یا افراد و با سوگیری تخریبی و عمدتا بدون کسب نفع مادی صورت می‌گیرد. برخی تفاوت‌ها در تعاریف به ویژه بر سر تعاریف دایره‌ی عمومی یا خصوصی بودن اموال تخریب شده است. جدول زیر برخی از این تعاریف و عناصر موجود در آن را نشان داده است.

جدول ۲- مفهوم وندالیسم در تعاریف مختلف و عناصر و وجوه تبیینی آنها

نویسنده	سال	تعاریف
پاتریس ژانورن	۱۹۶۳	نوعی روحیه بیمارگونه که به تخریب تاسیسات عمومی و نظایر آن می‌پردازد
لنچ	۱۹۷۱	وندالیسم یکی از خطرات متداول در فضای عمومی، به ویژه فضای باز عمومی است.
وارد	۱۹۷۳	وندالیسم را تخریب غیر قانونی کالاها و اموال و دارایی شخص دیگر بیان می‌کند
کلارک	۱۹۹۱	تخریب آگاهانه، ارادی و خود خواسته اموال، تاسیسات و متعلقات عمومی
موزر	۱۹۹۲	عملی آگاهانه و ارادی به قصد صدمه زدن یا تخریب کردن چیزی مه متعلق به دیگری است.
ویلکینسن	۱۹۹۵	تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خود خواسته اموال، تاسیسات و تعلقات عمومی
گوتیز و شومیکر	۲۰۰۸	رفتاری شامل تخریب اموال و نه تملک آنهاست
مییر و کلینارد	۲۰۱۱	تخریب اردای اموال و متعلقات عمومی به صورت مداوم و مکرر

Source: Lynch, 1971 & Ward, 1973 & Aysel Yavuz et al, 2011 & clinard, 2011

تراوس هرشی مبدع نظریه " کنترل اجتماعی یا قیود اجتماعی" است که معتق است کجروی ناشی از ضعف یا گسستگی تعاق فرد به خانواده و جامعه است. هرشی چهار قیود اجتماعی شامل وابستگی به خانواده، تعهد، مشغول بودن به فعالیت‌های گوناگون روزانه و باورها را مورد بررسی قرار می‌دهد. وی معتقد است که اجزای تعلق و وابستگی به جامعه شامل موارد زیر است:

- اتصال با سایر افراد
- پذیرفتن و مشارکت در نقش‌ها و فعالیت‌های اجتماعی که ارزش و نتایجی برای آینده دارند.
- اعتقاد به ارزش‌های اخلاقی، هنجارهای فرهنگی و امثال آن.

هرشی می‌گوید کیفیت هر کدام از موارد سه گانه فوق‌الذکر د هر مورد خاص می‌تواند موجب همنوایی یا علت ناهمنوایی و کجروی باشد(محسنی تبریزی و صفری،۱۳۸۸: ۹). بر اساس این نظریه کجروی وانحراف ناشی از ضعف و گسستگی تعلق فرد به جامعه است، که در اثر عدم کنترل و نظارت به وجود می‌آید. کنترل اجتماعی تداوم فرآیند جامعه‌پذیری است. جامعه‌پذیری موجب همنوایی می‌گردد، یعنی جامعه پذیری یک نوع همنوایی اختیاری و داوطلبانه است. اما وقتی که همنوایی به طور اختیاری و داوطلبانه صورت نگیرد، ساز و کارهای کنترل اجتماعی برای انتقال و اجرای هنجارها و انتظارات اجتماعی بهکار گرفته می‌شوند (ستوده،۱۳۸۵: ۱۳۴). این نظریه چندان به تاثیر محیط در بزهکاری نمی‌پردازد و بدین ترتیب می‌توان گفت که چهار عامل قیود اجتماعی به تنهایی نمی‌توانند تبیین کننده عدم ارتکاب به بزهکاری باشد. در این میان رفقا، صاحبان بزهکار و به طور کلی محیط نامناسب اجتماعی نقش مهم و موثری دارند و باید به انها نیز توجه داشت (مشکانی و دیگران،۱۳۸۱: ۱۱). یکی از مهم‌ترین تبیین‌های جامعه‌شناخی از انحرافات و کژ

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]

رفتارهای، نظریه‌ی آنومی[6] است ک در زبان فارسی به بی هنجاری ترجمه شده است. در تعریف او از آنومی اشاره به نوعی بی‌سازمانی[7]، اغتشاش[8]، گسستگی[9] و بی هنجاری در نظام جمعی دارد. دورکیم بی هنجاری را در دو سطح فردی و اجتماعی به کار می‌برد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۵۲). پس از دورکیم رابرت مرتن جامعه شناس آمریکایی نظریه‌ی خود را بر پایه‌ی نظریه او تعمیم داد. به عقیده او این شرایط ساختی خاص است که علت ریشه‌ای انحرافات اجتماعی است. او به ارزش‌یابی انحراف یا جنایت علاقمند نبود، بلکه درصدد بود تا ریشه‌های اجتماعی و ساختی گرایش افراد به راه‌های نامطلوب کنش توضیح دهد (معید فر،۱۳۸۵: ۳۸). رابرات اگنیو نظریه فشار عمومی را به عنوان یکی از نظریات پیش‌رو در بررسی جرم، با تمرکز به علل و انگیزه‌های فردی ر سال ۱۹۲۲ تدوین نمود. اگر چه تحقیقات اندکی از نظریه کلاسیک فشار، که جرم را ناشی از آرزوهای تحقق نیافته‌ی اقتصادی می‌دانست، حمایت کرده بودند، نظریه فشار عمومی اگنیو این نظریه را بسط داد و علاوه بر افزودن سایر منابع فشار، احساسات منفی را به عنوان متغیر میانجی مورد توجه قرار داد. اگنیو فشار را به صورت به عنوان یک پدیده‌ی روانی – اجتماعی در نظر می‌گیرد(Rebellon, et al,2009:48). ویلیام گود با کمک گرفتن از مفهوم انومی و تعمیم آن به نهاد خانواده به عنوان مهم‌ترین آژانس اجتماعی کننده، ساختار خانواده، سازمان و انگاره‌های ان را کلیدی برای شناخت شخصیت و رفتار فرد پرورش یافته در ان تلقی می‌کند و هرگونه نا به سامانی و بی سامانی در این نهاد و ساختار ان را در بروز توسعه و تکوین شخصیت بزهکار و کجرو دخیل می‌داند(محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۶۸).

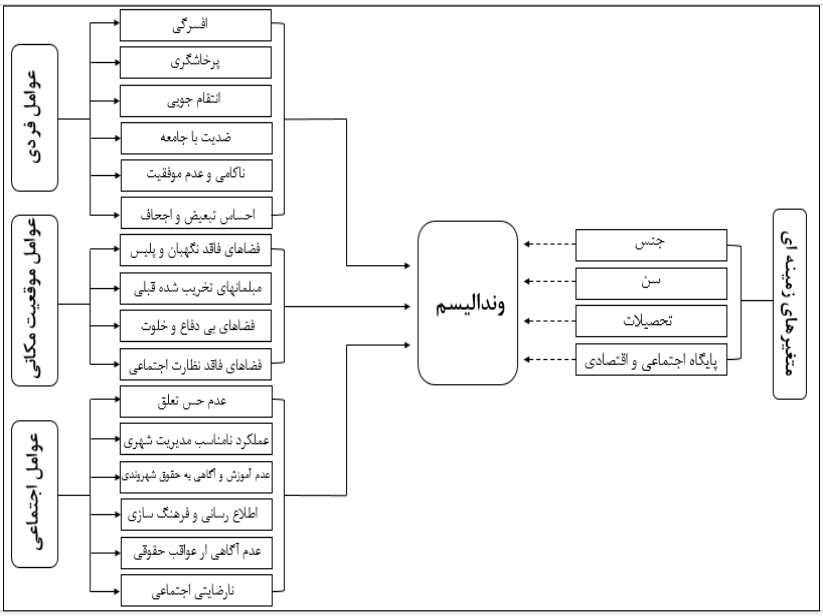

تصویر ۱- مدل مفهومی پژوهش(ماخذ نگارنده)

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی- تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی- توسعه‌ای می‌باشد. داده‌ها به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری می‌شوند. در روش میدانی از پرسشنامه بهره گرفته می‌شود. با توجه به اینکه حجم جامعه آماری نامشخص است. تعداد از پرسشنامه به عنوان حد کفایت بر اساس اشباع داده‌ها پذیرفته می‌شود. برای نمونه‌گیری در سطح پارک؛ دسترسی به لیست اعضای جامعه و قرعه‌کشی بین آن‌ها ممکن نخواهد بود بر همین اساس روش نمونه‌گیری بصورت غیرتصادفی-اتفاقی انتخاب گردید که عملی‌ترین نوع نمونه‌گیری در این پژوهش است بدین صورت که با مراجعه به پارک و دسترسی به اعضای جامعه پرسشنامه توسط آنان تکمیل شده است. همچنین از میان پارک‌های منطقه یازده سه پارک با استفاده از روش نمونه گیری خوشه‌ای- مکانی انتخاب شده است. داده‌های گردآوری شده از پرسشنامه وارد نرم افزار Spss شده و از آزمون های استنباطی، آنوا، لاندا، گاما، پیرسون و رگرسیون جهت تحلیل استفاده شده است.

6 - Anomie.
7 - Disorganization.
8 - Disturbance.
9 - Anarchy.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

بحث و یافته‌های پژوهش

پارک رازی یکی از بوستان‌های شهر تهران است که در جنوب تهران، منطقه ۱۱ قرار دارد. پارک رازی با مساحت ۲۵۷۸۹۹ مترمربع، در سال ۱۳۷۶ بنا شد. نوع طراحی فضای سبز آن به صورت مختلط(منظم و نامنظم) است. پارک دانشجوی تهران در در ناحیه یک منطقه ۱۱ تهران درخیابان انقلاب اسلامی و در نزدیکی چهارراه ولیعصر(تقاطع خیابان ولیعصر) در همسایگی مجموعه تئاتر شهر قرار گرفته است. بوستان افق در ناحیه چهار منطقه قرار دارد که در سال ۱۳۸۱ تاسیس شده است.

جدول ۳- ویژگی‌های پارک‌های مورد پژوهش

نام بوستان	دانشجو	افق	رازی	نام بوستان	دانشجو	افق	رازی
مساحت	۳۲۰۰۰	۲۲۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	نیمکت	۲۳۸	۶۷	۵۶۶
چمن	۷۵۷۰	۵۷۶۰	۷۰۵۲۵	گلچای	۱۷۵	۰	۴۸
گیاهان پوششی	۶۸۹	۶۹۳۹	۱۶۰۶	آبنما (متر مکعب)	۱۲۶۷	۲۰۰	۸۵۳
فضای سبز عمودی		۰	۱۲۳	آبنمای‌موزیکال (متر مکعب)	۰	۰	۱۳۴
جنگل‌کاری	۶۱۰۸	۷۷۷	۶۸۶۳	سطل زباله	۷۰	۴۳	۳۰۲
بوفه	۲۸۰	۰	۱۲۰	آبخوری	۴	۰	۲۲
زمین بازی کودکان	۸۴۰	۳۰۰	۱۳۰۰	وسایل بدنسازی	۰	۲۰	۱۲۲
کیوسک نگهبانی		۱	۶	سرویس بهداشتی	۱۳	۱	۴۰
نوع روشنایی	کم‌مصرف	کم‌مصرف	کم‌مصرف	غیرمکانیزه			

منبع: شهرداری منطقه ۱۱ کلانشهر تهران

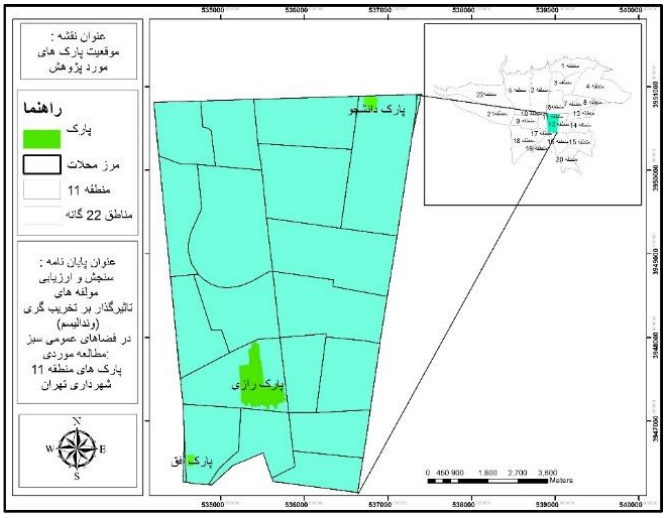

تصویر ۲- نقشه شناخت محدوده مورد مطالعه (ماخذ: مرکز مطالعات شهرداری تهران: ترسیم نگارندگان)

جدول زیر مربوط به ویژگی‌های جمعیت شناختی پرسش‌شوندگان پارک‌های مورد پژوهش است. با توجه به جدول ملاحظه می‌شود که درپارک رازی از بین پرسش‌شوندگان ۵۶.۶۷ درصد آنها مرد و ۴۳.۳۳ درصد زن بوده‌اند و ۳۰ درصد مجرد و ۷۰ درصد متأهل می‌باشند. گروه سنی پرسش‌شوندگان ۱۵ تا ۵۵ سال به بالا می‌باشد که بالاترین درصد متعلق به گروه سنی ۴۵-۳۵ و پایین‌ترین درصد مربوط به گروه سنی ۵۵ سال به بالا است. از نظر میزان تحصیلات بیشترین درصد به مقطع تحصیلی لیسانس که ۳۳.۳۳ درصد است تعلق دارد.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]

جدول ۴- ویژگی‌های جمعیت شناختی پرسش‌شوندگان

ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه نمونه		پارک افق(درصد)	پارک دانشجو(درصد)	پارک رازی (درصد)
جنسیت	مرد	۲۸	۶۰	۵۶/۶۷
	زن	۷۲	۴۰	۴۳/۳۳
وضعیت تاهل	مجرد	۴۶	۲۳/۳۳	۳۰
	متاهل	۵۴	۶۷/۶۷	۷۰
سن	۱۵-۲۵	۸	۱۰	۱۳/۳۳
	۲۵-۳۵	۲۳	۲۰	۱۶/۶۷
	۳۵-۴۵	۳۰	۳۳/۳۳	۳۶/۶۷
	۴۵-۵۵	۲۷	۲۶/۶۷	۲۳/۳۳
	۵۵>	۱۲	۱۰	۱۰
تحصیلات	بی سواد	۲	۲۰	۰
	ابتدایی	۱۱	۲۳/۳۳	۳/۳۳
	راهنمایی	۱۷	۱۶/۶۷	۶/۶۶
	دیپلم	۳۸	۱۰	۳۰
	لیسانس	۲۷	۲۰	۳۳/۳۳
	فوق لیسانس	۵	۶/۶۶	۲۰
	دکتری	۰	۳/۳۳	۶/۶۷

در پارک دانشجو نتایج حاکی از آن است که از بین پرسش‌شوندگان ۶۰ درصد آن‌ها مرد و ۴۰ درصد مرد می‌باشند. از لحاظ تأهل ۲۳.۳۳ درصد پرسش‌شوندگان مجرد و حدود ۶۸ درصد متأهل بوده‌اند. ۳۳ درصد پرسش‌شوندگان در گروه سنی ۴۵-۳۵ قرار دارند که بالاترین میزان را به خود اختصاص داده‌اند و پایین‌ترین درصد متعلق به گروه سنی ۲۵-۱۵ سال قرار دارند. میزان تحصیلات پرسش‌شوندگان که بالاترین درصد متعلق به مقطع تحصیلی ابتدایی و پایین‌ترین آن به مقطع دیپلم تعلق دارد. به طوری که در پارک افق از لحاظ جنسیت ۲۸ درصد پرسش‌شوندگان مرد و ۷۲ درصد آنان زن بوده‌اند. وضعیت تأهل پرسش‌شوندگان به این صورت است که ۴۶ درصد مجرد و ۵۴ درصد آنها متأهل بوده‌اند. از نظر گروه سنی از سن ۱۵ تا ۵۵ سال به بالا بوده‌اند که گروه سنی ۴۵-۳۵ بالاترین میزان و گروه سنی ۲۵-۱۵ کمترین درصد پرسش‌شوندگان را به خود اختصاص داده‌اند. میزان تحصیلات پرسش‌شوندگان در این پارک حاکی از آن است که بیشترین درصد آن‌ها مربوط به مقطع تحصیلی دیپلم می‌باشد.

جدول ۵- سنجش مولفه‌های موثر بر وندالیسم در پارک افق

معیارها	زیرمعیارها / ارزیابی	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	میانگین گویه‌ها	ضریب الفای کرونباخ	میانگین معیارها
مولفه‌های فردی	پرخاشگری	۱۰	۱۸	۳۰	۲۹	۱۳	۲/۸۳	۰/۸۶۴	۲/۹۱
	ضدیت با جامعه	۱۰	۱۸	۳۹	۲۰	۱۳	۲/۹۲	۰/۹۲۵	
	افسردگی	۸	۱۱	۴۵	۲۰	۱۶	۲/۷۵	۰/۸۹۸	
	احساس تبعیض و اجحاف	۱۵	۲۱	۳۹	۲۲	۳	۳/۲۳	۰/۸۰۶	
	انتقام جویی	۹	۱۴	۴۴	۲۰	۱۳	۲/۸۶	۰/۹۳۳	
مولفه‌های موقعیت مکانی	فضای فاقد نگهبان و پلیس	۱۴	۱۸	۴۲	۱۸	۸	۳/۱۲	۰/۹۵۱	۳/۲۲
	مبلمان‌های تخریب شده قبلی	۱۲	۱۷	۴۲	۱۹	۱۰	۳/۰۲	۰/۹۱۹	
	فضاهای بی‌دفاع و خلوت	۲۰	۱۹	۴۲	۱۷	۲	۳/۳۸	۰/۹۱۸	
	فضاهای فاقد نظارت اجتماعی	۱۲	۲۲	۲۸	۱۶	۰	۳/۵۱	۰/۹۳۵	
مولفه‌های اجتماعی	عدم حس تعلق	۱۸	۲۷	۴۵	۱۰	۰	۳/۵۳	۰/۶۸۲	۳/۳۸
	عدم آموزش و اگاهی به حقوق شهروندی	۲۰	۳۰	۴۴	۶	۰	۳/۶۴	۰/۶۹۳	
	عملکرد نامناسب مدیریت شهری	۸	۳۱	۳۷	۲۰	۴	۳/۱۹	۰/۹۶۸	
	اطلاع رسانی و فرهنگ سازی	۱۴	۳۰	۴۳	۱۳	۰	۳/۴۵	۰/۸۹۹	
	عدم آگاهی از عواقب حقوقی	۸	۲۶	۴۴	۱۷	۵	۳/۱۵	۰/۸۷۳	
	نارضایتی اجتماعی	۹	۲۸	۳۶	۲۰	۷	۳/۱۲	۰/۸۱۶	

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که در بخش عوامل فردی موثر بر وندالیسم از دیدگاه پرسش شوندگان احساس تبعیض و احجاف از مهم‌ترین عوامل فردی موثر در وندالیسم می‌باشد. پرخاشگری و انتقام جویی به عنوان زیرمعیار به ترتیب کمترین تاثیر را بر وندالیسم داشته‌اند. در بخش عوامل مکانی فضاهای فاقد نظارت عمومی بیشترین و مبلمان تخریب شده قبلی از نظر پرسش شوندگان کمترین میزان را می‌تواند در تخریب‌گری ایفا نماید. در بخش عوامل اجتماعی به ترتیب عدم آموزش و آگاهی از حقوق شهروندی و عدم حس تعلق می‌توانند بیشتر تاثیر را بر وندالیسم در فضای سبز عمومی داشته باشند. نارضایتی اجتماعی و عدم اگاهی از عواقب حقوقی از نظر پرسش شوندگان در بخش اجتماعی کمترین میزان تاثیر را نسبت به سایر زیر معیارهای این بخش را دارند. جهت بررسی استنباطی مولفه‌های موثر بر وندالیسم از آزمون واریانس یک طرفه استفاده شده است.

جدول ۶- آمار توصیفی مولفه‌های پژوهش در پارک افق

مولفه‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف استاندارد	خطای انحراف استاندارد	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
					کران پایین	کران بالا
مولفه‌های فردی	۱۰۰	۲/۹۱	۱/۰۸۵	۰/۱۰۸	۲/۷۰	۳/۱۳
مولفه‌های مکانی	۱۰۰	۳/۲۲	۱/۰۴۵	۰/۱۰۴	۳/۰۱	۳/۴۳
مولفه‌های اجتماعی	۱۰۰	۳/۳۸	۰/۹۰۲	۰/۰۹۰	۳/۲۰	۳/۵۶

با توجه به جدول بالا می‌توان بیان داشت که مولفه‌های اجتماعی با میانگین ۳/۳۸ و مولفه‌های مکانی با میانگین ۳/۲۲ و مولفه‌های فردی با ۲/۹۱ به ترتیب بیشترین تاثیر را بر وندالیسم از دیدگاه پرسش شوندگان داشته‌اند. جهت بررسی این امر به صورت استنباطی از آزمون آنوا استفاده شده است.

جدول۷- آزمون تحلیل واریانس یک طرفه (آنوا)

	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربع	مقداره F	سطح معناداری
مقایسه بین مولفه‌ها	۱۱/۱۰۱	۲	۵/۵۵۱	۵/۳۹۸	۰/۰۰۵

با توجه به آزمون تحلیل واریاس مشاهده می‌شود که اطلاعات توصیفی به درستی تبیین شده است. مقایسه بین مولفه‌ها گویای آن است که مولفه‌های اجتماعی، مکانی و فردی به ترتیب در پارک افق بیشترین میزان تاثیر گذاری را می‌توانند بر وندالیسم داشته باشند.

جدول ۸- سنجش مولفه‌های موثر بر وندالیسم در پارک رازی

معیارها	زیرمعیارها / ارزیابی	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	میانگین گویه‌ها	ضریب الفای کرونباخ	میانگین معیارها
مولفه‌های فردی	پرخاشگری	۹	۱۲	۴۲	۲۰	۱۷	۲/۷۶	۰/۹۱۶	۲/۸۴
	ضدیت با جامعه	۱۱	۱۵	۴۵	۲۱	۸	۳	۰/۸۶۴	
	افسردگی	۵	۱۴	۳۰	۴۵	۶	۲/۶۷	۰/۹۲۵	
	احساس تبعیض و اجحاف	۹	۳۰	۳۱	۲۵	۵	۳/۱۳	۰/۸۹۸	
	انتقام جویی	۶	۷	۵۰	۲۲	۱۵	۲/۶۷	۰/۸۰۶	
مولفه‌های موقعیت مکانی	فضای فاقد نگهبان و پلیس	۹	۳۷	۲۶	۲۵	۳	۳/۲۴	۰/۹۳۳	۳/۳۶
	مبلمان‌های تخریب شده قبلی	۱۴	۱۹	۴۳	۱۷	۷	۳/۱۶	۰/۹۵۱	
	فضاهای بی‌دفاع و خلوت	۱۴	۲۸	۴۵	۱۳	۰	۳/۴۳	۰/۹۱۹	
	فضاهای فاقد نظارت اجتماعی	۲۴	۲۵	۴۰	۱۰	۱	۳/۶۱	۰/۹۱۸	
مولفه‌های اجتماعی	عدم حس تعلق	۲۶	۲۸	۳۵	۱۱	۰	۳/۶۹	۰/۹۳۵	۳/۴۲
	عدم آموزش و اگاهی به حقوق شهروندی	۲۳	۲۸	۳۵	۱۲	۲	۳/۵۸	۰/۹۴۵	
	عملکرد نامناسب مدیریت شهری	۱۴	۲۴	۴۲	۱۸	۲	۳/۳	۰/۹۴۵	
	اطلاع رسانی و فرهنگ سازی	۱۵	۲۱	۴۰	۲۴	۰	۳/۲۷	۰/۸۳۱	
	عدم آگاهی از عواقب حقوقی	۲۰	۲۸	۳۸	۱۰	۴	۳/۵	۰/۸۵۶	
	نارضایتی اجتماعی	۱۰	۳۱	۳۲	۲۴	۳	۳/۲۱	۰/۸۲۸	

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]

[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]

در نماگرهای مربوط به مولفه‌های فردی در پارک رازی گویای آن است که از نظر پرسش شوندگان احساس تبعیض و اجحاف بیشتر تاثیر را می‌تواند بر وندالیسم داشته باشد. نماگرهای انتقام جویی و پرخاشگری به ترتیب کمترین تاثیر را بر وندالیسم از نظر پرسش شوندگان دارا می‌باشند. در بخش مولفه‌های مکانی موثر بر وندالیسم فضاهای فاقد نظارت اجتماعی و فضاهای بی دفاع و خلوت می‌توانند زمینه ساز رفتارهای مبتنی بر تخریب‌گری باشند. تحلیل سایر نماگرهای مولفه‌های مکانی گویای آن است که تمامی آنها از نظر پرسش‌شوندگان دارای تاثیر قابل توجهی بر وندالیسم هستند به طوری که میزان آن از متوسط بالاتر می‌باشد. نماگرهای مربوط به مولفه‌های اجتماعی از نظر پرسش شوندگان عدم حس تعلق و عدم آموزش و آگاهی به حقوق شهرندی می‌باشد.

جدول ۹- آمار توصیفی مولفه‌های پژوهش در پارک رازی

مولفه‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف استاندارد	خطای انحراف استاندارد	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
					کران پایین	کران بالا
مولفه‌های فردی	۱۰۰	۲/۸۴	۱/۰۰۴	۰/۱۰۰	۲/۶۴	۳/۰۴
مولفه‌های مکانی	۱۰۰	۳/۳۶	۰/۹۵۹	۰/۹۵۹	۳/۱۶	۳/۵۵
مولفه‌های اجتماعی	۱۰۰	۳/۴۲	۰/۹۷۱	۰/۹۷۱	۳/۲۳	۳/۶۱

با توجه به جدول بالا ملاحظه می‌شود که مولفه‌های اجتماعی از نظر پرسش شوندگان بیشترین تاثیر را بر وندالیسم می‌توانند داشته باشند. به طوری که میانگین این مولفه ۳/۴۲ می‌باشد. بعد از آن به ترتیب مولفه‌های مکانی و فردی بیشترین تاثیر را می‌توانند بر وندالیسم داشته باشند. به طوری که میانگین این دو مولفه به ترتیب ۳/۳۵ و ۳/۸۴ می‌باشد.آنچه به صورت مشخص‌تر مطرح می‌باشد این نکته است که مولفه‌های اجتماعی و مکانی بیشتر از مولفه فردی از نظر پرسش شوندگان در پارک رازی بر پدیده وندالیسم موثر می‌باشند. جهت بررسی این امر به صورت از آزمون استباطی آنوا استفاده شده است.

جدول ۱۰- آزمون تحلیل واریانس یک طرفه (آنوا)

	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربع	مقداره F	سطح معناداری
مقایسه بین مولفه‌ها	۲۰/۱۲۲	۲	۱۰/۰۶۱	۱۰/۵۰۳	۰/۰۰۰

نتایج تحلیل آزمون گویایی آن است با توجه به مقداره F و سطح معناداری ۰/۰۰۰، مولفه‌های اجتماعی، مکانی و فردی به ترتیب می‌توانند بیشترین تاثیر را بر وندالیسم داشته باشند.

جدول ۱۱- سنجش مولفه‌های موثر بر وندالیسم در پارک دانشجو

معیارها	زیرمعیارها / ارزیابی	بسیار زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	بسیار کم	میانگین گویه‌ها	ضریب الفای کرونباخ	میانگین معیارها
مولفه‌های فردی	پرخاشگری	۸	۲۱	۴۵	۲۱	۵	۳/۰۶	۰/۷۸۸	۳/۰۳
	ضدیت با جامعه	۵	۲۳	۴۲	۲۴	۶	۲/۹۷	۰/۷۹۳	
	افسردگی	۴	۲۳	۳۵	۲۷	۱۱	۲/۸۲	۰/۷۷۳	
	احساس تبعیض و اجحاف	۱۵	۲۹	۳۴	۲۰	۲	۳/۳۵	۰/۷۷۲	
	انتقام جویی	۹	۱۴	۵۰	۲۱	۶	۲/۹۹	۰/۷۷۸	
مولفه‌های موقعیت مکانی	فضای فاقد نگهبان و پلیس	۱۵	۲۳	۳۹	۲۳	۰	۳/۳	۰/۷۷۸	۳/۴۱
	مبلمان‌های تخریب شده قبلی	۱۱	۲۳	۴۱	۲۴	۱	۳/۱۹	۰/۷۷۷	
	فضاهای بی‌دفاع و خلوت	۱۳	۴۳	۳۵	۸	۱	۳/۵۹	۰/۷۷۲	
	فضاهای فاقد نظارت اجتماعی	۱۱	۳۸	۴۷	۴	۰	۳/۵۶	۰/۷۹۱	
مولفه‌های اجتماعی	عدم حس تعلق	۲۶	۳۰	۳۷	۷	۰	۳/۷۵	۰/۷۷۵	۳/۴۴
	عدم آموزش و اگاهی به حقوق شهروندی	۱۵	۳۶	۴۵	۴	۰	۳/۶۲	۰/۷۷۵	
	عملکرد نامناسب مدیریت شهری	۱۷	۲۴	۳۸	۲۰	۱	۳/۳۶	۰/۷۷۶	
	اطلاع رسانی و فرهنگ سازی	۱۶	۳۰	۴۲	۱۲	۰	۳/۵	۰/۷۷۸	
	عدم آگاهی از عواقب حقوقی	۱۰	۳۰	۳۷	۱۹	۴	۳/۳۳	۰/۷۸۴	
	نارضایتی اجتماعی	۱۰	۲۳	۴۳	۲۲	۲	۳/۱۲	۰/۷۵۲	

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

با توجه به نماگرهای مربوط به مولفه‌های فردی احساس تبعیض و اجحاف از نظر پرسش شوندگان می‌تواند بیشترین تاثیر را بر وندالیسم داشته باشد. علاوه بر آن نماگرهای پرخاشگری و انتقام جویی نیز می‌توانند بر وندالیسم موثر باشند. از نظر پرسش شوندگان افسردگی کمترین تاثیر را بر وندالیسم دارد. در بعد مولفه‌های مکانی مبلمان‌های تخریب شده قبلی کمترین تاثیر و فضاهای بی دفاع و خلوت بیشترین تاثیر را بر وندالیسم دارد. همچنین تمامی نماگرهای این مولفه بیشتر از سطح متوسط بر وندالیسم موثر می‌باشند. در بخش مولفه‌های اجتماعی عدم حس تعلق و عدم آموزش و آگاهی به حقوق شهروندی می‌تواند بیشترین تاثیر را بر وندالیسم داشته باشد. نماگر های نارضایتی اجتماعی و عدم آگاهی از عواقب حقوقی از نظر پرسش شوندگان کمترین تاثیر را دارند.

جدول ۱۲- آمار توصیفی مولفه‌های پژوهش در پارک دانشجو

مولفه‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف استاندارد	خطای انحراف استاندارد	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
					کران پایین	کران بالا
مولفه‌های فردی	۱۰۰	۳/۰۳	۰/۹۶۰	۰/۰۹۶	۲/۸۴	۳/۲۲
مولفه‌های مکانی	۱۰۰	۳/۴۱	۰/۸۴۳	۰/۰۸۴	۳/۲۴	۳/۵۷
مولفه‌های اجتماعی	۱۰۰	۳/۴۴	۰/۹۱۴	۰/۰۹۱	۳/۲۳	۳/۵۹

با توجه به جدول توصیفی ملاحظه می‌شود که به طور کلی نسبت میانگین مولفه‌های پژوهش در پارک دانشجو نسبت به سایر پارک‌ها بالاتر می‌باشد. همچنین همانند پارک افق و رازی در پارک دانشجو نیز میزان تاثیرگذاری مولفه‌های موثر بر وندالیسم به ترتیب اجتماعی، مکانی و فردی می‌باشد.

جدول ۱۳- آزمون تحلیل واریانس یک طرفه (آنوا)

	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربع	مقداره F	سطح معناداری
مقایسه بین مولفه‌ها	۹/۳۰۹	۲	۴/۶۵۵	۵/۶۵۳	۰/۰۰۴

با توجه به تحلیل آزمون واریانس یک طرفه ملاحظه می‌شود که مولفه‌های اجتماعی بیشترین تاثیر و مولفه‌های فردی کمترین تـاثیر را می‌تواند بر وندالیسم داشته باشد. البته ذکر این نکته ضروری است که مولفه‌های مکانی و اجتماعی تا حدودی به یک اندازه می‌توانند بر وندالیسم تاثیر گذار باشند. نخست، همبستگی میان وندالیسم و متغیرهای زمینه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. جهـت ایجـاد ارتبـاط همبستگی، از آزمون‌های لاما و گاندا استفاده شده است. دلیل استفاده از این آزمون‌ها به دلیل ناپارامتریـک بـودن و همچنـین مقیـاس اسمی و ترتیبی داده‌ها می‌باشد.

جدول ۱۴- آزمون لاندا و گاما

متغیرهای زمینه‌ای	متغیر وابسته	نوع آزمون	نتیجه آزمون	
			ارزش عددی	سطح معناداری
سن	وندالیسم	گاما	۰/۳۹	۰/۰۰۱
تاهل		لاندا	۰/۲۵	۰/۰۰۴
جنس		لاندا	۰/۴۲	۰/۰۰۶
تحصیلات		گاما	۰/۵۶	۰/۰۰۰
وضعیت مالی		گاما	۰/۳۳	۰/۰۰۳
اشتغال		لاندا	۰/۴۸	۰/۰۰۰

نتایج آزمون گویای آن است که میان متغیرهای زمینه‌ای شامل سن، تاهل، جنس، تحصیلات و وضعیت مالی با متغیر وابسته وندالیسـم ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. براساس آزمون گاما در سنین پایین ارتکاب اعمال وندالیسمی بیشتر که این امـر بـر اسـاس نظـر پرسش شوندگان بیشتر گروه سنی نوجوانان و جوانان را شامل می‌شود. در مورد وضعیت تاهل افراد مجرد بیشتر از افراد متاهـل ممکـن است دچار اعمال وندالیسم شوند. بر اساس آزمون لاندا، مردان ممکن است بیشتر از زنان دست به اقدامات وندالیسـم بزننـد. همچنـین وضعیت اشتغال نیز گویای آن است که احتمال انجام اقدامات وندالیسم در فضای عمومی سبز در شاغلان با میـانگین ۱/۱۲ و در افـراد بیکار ۳/۸۹ می‌باشد. بنابراین بر اساس آزمون لاندا، این تفاوت معنی‌دار است و احتمال ارتکاب اعمال وندالیسـتی در افـراد بیکـار زیـاد می‌باشد. در تمامی شاخص‌های جدول فوق، ضریب خطا کمتر از ۰/۰۵ است و تمامی متغیرها در هر آزمون، معنی‌دار ارزیابی می‌شـوند. جهت بررسی و سنجش ارتباط میان متغیرهای پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. در وهله اول بایـد ارتبـاط بـین

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]

[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]

مولفه‌های فردی، مکانی و اجتماعی موثر بر وندالیسم و متغیر وابسته پژوهش تعیین شود. نخست تمامی داده‌های مربوط بـه پـارک‌هـا مورد پژوهش را ترکیب و سپس اقدام به تحلیل آن نموده است. آزمون همبستگی میان متغیرهای بدین شرح می‌باشد.

جدول ۱۵- همبستگی پیرسون بین مولفه‌های فردی، مکانی و اجتماعی با وندالیسم

	فردی	مکانی	اجتماعی
وندالیسم	۰/۴۷۸	۰/۵۱۲	۰/۶۴۹
Sig. (2-tailed)	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰
N		۳۰۰	

تحلیل آزمون پیرسون گویای آن است که بیشترین همبستگی میان مولفه‌ی اجتماعی و وندالیسم می‌باشد. که میزان آن ۰/۶۴۹ است. مولفه مکانی با میزان ۰/۵۱۲ بعد از مولفه اجتماعی بیشترین ارتباط را با متغیر وابسته دارد. کمترین میزان ارتباط با متغیر فردی و وندالیسم با ۰/۴۷۸ وجود دارد. جهت بررسی تاثیر متغیرهای مستقل پژوهش بر میزان وندالیسم از رگرسیون چند متغیر استفاده شده است.

جدول ۱۶- ضرایب شدت اثرگذاری مولفه‌های موثر بر وندالیسم

	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	T	سطح معناداری
	B	Std. Error	Beta (بتا)		Sig.
عرض از مبدأ	-۰/۰۹۳	۰/۱۰۲	-	-۲/۰۷۸	۰/۰۰۱
مولفه فردی	۰/۱۹۰	۰/۰۲۱	۰/۲۱۰	۴/۲۶۳	۰/۰۰۸
مولفه مکانی	۰/۲۸۳	۰/۰۱۹	۰/۳۰۱	۶/۸۲۱	۰/۰۰۳
مولفه اجتماعی	۰/۳۴۹	۰/۰۳۳	۰/۳۶۲	۸/۹۳۱	۰/۰۱۲

با توجه به تحلیل رگرسیون چند متغیره ملاحظه می‌شود از میان مولفه‌های پژوهش مولفه اجتماعی با ۰/۳۶۲ می‌باشد. این امر گویـای آن که با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر اجتماعی، میزان وندالیسم به مقدار ۰/۳۶۲ انحراف استاندارد افـزایش مـی‌یابـد. مولفـه مکانی با ۰/۳۰۱ بعد از مولفه اجتماعی بر وندالیسم موثر می‌باشد. مولفه فردی در میان مولفه‌های موثر بـر وندالیسـم کمتـرین تـاثیر را داشته است. جهت بررسی میزان تاثیر گذاری مستقیم و غیر مستقیم و کل از تحلیل مسیر استفاده شده است. نتـایج حاصـل از تحلیـل مسیر ابتدا به شکل نمودار ارائه شده است.

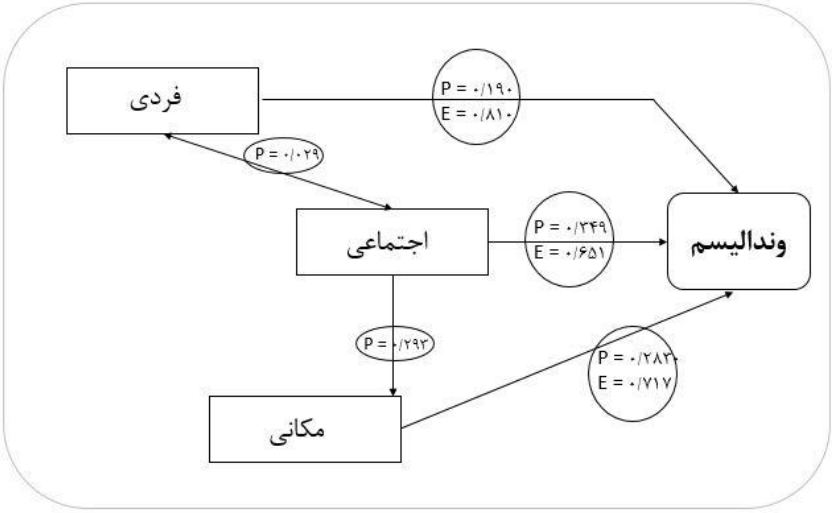

تصویر ۳- مدل تجربی (ماخذ محاسبات نگارندگان)

نمودار بالا گویای ارتباط میان متغیرهای مستقل و وابسته و ارتباط دورنی بین متغیرهای مستقل پژوهش می‌باشد. متغیرهای اجتماعی و فردی دارای تاثیرات مستقیم و غیر مستقیم بر وندالیسم می‌باشند.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

جدول ۱۷- میزان تاثیر مستقیم، غیر مستقیم و کل مولفه‌های پژوهش بر وندالیسم

مولفه‌ها	انواع تاثیر		
	مستقیم	غیر مستقیم	کل
فردی	۰/۱۹۰	۰/۰۵۵	۰/۲۴۵
مکانی	۰/۲۸۳	-	۰/۲۸۳
اجتماعی	۰/۳۴۹	۰/۱۱۲	۰/۴۶۱

نتایج حاصل از تحلیل مسیر گویای آن است که مولفه اجتماعی دارای اثر مستقیم و غیر مستقیم بر وندالیسم می‌باشد. درنهایت اثر کل این متغیر بر وندالیسم ۰/۴۶۱ می‌باشد. متغیر مکانی نیز دارای تاثیر مستقیم بر وندالیسم می‌باشد. کل اثر این متغیر بر متغیر وابسته ۰/۲۸۳ می‌باشد. متغیر فردی دارای تاثیر مستقیم و غیر مستقیم بر وندالیسم می‌باشد.

نتیجه‌گیری

فضاهای سبز عمومی به ویژه پارک‌ها به عنوان مکانی جهت گردهمایی ساکنان و خلق فضاهای سرزنده مطرح می‌باشند. چنین فضایی سبب افزایش حس تعلق، مشارکت اجتماعی و همبستگی و به دنبال آن افزایش مسئولیت پذیری و افزایش سرمایه اجتماعی در جامعه می‌گردند. وندالیسم به عنوان پدیده‌ای مطرح می‌باشد که متاثر از ابعاد گوناگون زندگی اجتماعی است که تعاریف مختلف از آن شده است. پدیده وندالیسم سبب افزایش هزینه‌های اقتصادی در شهرها و کاهش احساس امنیت و نازیبایی‌های شهری می‌گردد. چنین شرایط سبب کاهش سرزندگی در فضاهای عمومی و کاهش استفاده شهروندان از فضاهای عمومی سبز می‌گردد که این امر به نوعی عدالت اجتماعی و عدالت فضایی در شهرها را به چالش می‌کشد. در این پژوهش به بررسی مولفه‌های موثر بر وندالیسم پرداخته شده است. تفاوت این پژوهش با سایر پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه توجه به پدیده وندالیسم در پارک‌ها و عوامل موثر بر آن می‌باشد. براساس تحلیل‌های صورت گرفته می‌توان بیان داشت که عوامل اجتماعی همچون بحث کاهش حس تعلق، فقدان آموزش و اگاهی از حقوق شهروندی و عملکرد ضعیف مدیریت شهری به عنوان گویه‌های موثر بر وندالیسم در پارک‌های مورد پژوهش مطرح می‌باشند. در شاخص موقعیت مکانی گویه‌های فضاهای فاقد نظارت اجتماعی و فضاهای خلوت به عنوان مهم‌ترین گویه‌های موثر بر وندالیسم بوده‌اند. در شاخص فردی گویه‌ی احساس اجحاف و تبعیض به عنوان عامل موثر بر وندالیسم مطرح می‌باشد. همچنین مشخص گردید میان متغیرهای زمینه پژوهش و وندالیسم ارتباط معناداری می‌باشد. متغیرهایی همچون جنس، تحصیلات، سن و شغل می‌توانند بر پدیده وندالیسم موثر باشند. در نهایت در بررسی بیشتر مشخص گردید که متغیرهای اجتماعی، موقعیت مکانی و فرد هر سه بر وندالیسم موثر می‌باشند. جهت بررسی بیشتر از تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج تحلیل گویای آن است که متغیرهای اجتماعی و فردی به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر وندالیسم موثر بوده‌اند. متغیر موقعیت مکانی به صورت مستقیم بر وندالیسم موثر بوده است.

پیشنهادها

ایجاد حس تعلق مکانی در شهروندان به عنوان یکی از موارد بسیار مهم که می‌تواند نقش موثری در کاهش رفتارهای وندالیستی داشته باشد.

توزیع امکانات و خدمات و به عبارتی توجه به بحث عدالت فضایی و اجتماعی که این امر سبب مانع ایجاد حس اجحاف و کاهش تضاد طبقاتی و ... در میان شهروندان می‌شود.

مطلوب ساختن شرایط محیط زیستی و توجه به عوامل زیبا سازی فضاهای عمومی سبز

افزایش نظارت اجتماعی از طریق ایجاد زمینه‌ها جهت شهروندی فعال و پرسشگر؛

تعمیر فوری اموال و مبلمان‌های تخریب شده جهت کاهش تخریب‌گری؛

منابع

- خاکپور، براتعلی، حسینی، سید مصطفی (۱۳۹۳)، بررسی و ارزیابی علل گرایش به رفتارهای وندالیستی در محیط‌های شهری، فصلنامه دانش انتظامی خراسان رضوی، ۷۸-۵۵.
- ستوده، هوشنگ (۱۳۸۵)، آسیب شناسی اجتماعی، تهران، انتشارات اوای نور.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]

[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]

- صدیق اروعی، غلامرضا (۱۳۸۶)، بررسی جامعه شناختی ناهنجاریهای اجتماعی در حیطه وظایف شهرداری(وندالیسم و سایر رفتارهای ناهنجار به خدمات وامکانات شهری)، در شهر مشهد و ارائه راهکارهایی برای کاهش آنها، معاونت فرهنگی و اجتماعی دفتر مطالعات و برنامه ریزی شهرداری مشهد.
- علیوردی‌نیا، اکبر، شارع‌پور، محمود، رحمانی، سحر(۱۳۹۲)، بررسی عوامل موثر بر وندالیسم دانشجویان از دیدگاه نظریه فشار عمومی اگنیو، فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، سال دوم، شماره۳، ۷۷-۵۳.
- فتحی، سروش، محمدی، حامد (۱۳۹۰)، شهر نشینی، بیگانگی اجتماعی و رفتارهای وندالیستی جوانان، فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال چهارم، شماره ۱۳.
- فرومدی، الهام (۱۳۹۲)، تخریب گرایی (وندالیسم)شهری در پارک ها و فضای سبز تهران : عوامل و موانع، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه.
- فیضی، محسن، حسینی، باقر، رزاقی اصل، سینا (۱۳۸۷)، بازشناسایی روش‌ها و شیوه‌های طراحی محیطی برای پیشگیری از تخریب‌گرایی فضا، فصلنامه علوم محیطی، سال ششم، شماره اول.
- قاسمی، وحید، ذوالاکتاف، وحید، نورعلی‌وند، علی (۱۳۸۸)، جامعه‌شناسی ورزش (وندالیسم و اوباشگری در فوتبال)، انتشارات جامعه‌شناسان، ۲۱۵-۱.
- قیوم زاده، قیوم (۱۳۹۰)، بررسی جامعه شناختی عوامل اقتصادی و اجتماعی موثر بر شیوع وندالیسم در شهر خلخال، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
- ماهنامه پیام سبز (۱۳۹۲)، وندالیسم در شهر، انتشارات سازمان زیباسازی شهرداری تهران، خرداد و تیر،۲۴-۱۵.
- محسن تبریزی، علیرضا(۱۳۸۳) وندالیسم مبانی روان شناسی اجتماعی، جامعه شناسی و روان شناسی رفتار وندالیستی در مباحث آسیب شناسی و کج رفتاری اجتماعیت هران: انتشارات آن.
- محسنی تبریزی، علیرضا، صفری شالی، رضا (۱۳۸۸)، بررسی زمینه‌های بزهکاری و تخریب اموال عمومی توسط نوجوانان مطالعه موردی بر نوجوانان استان قزوین، فصلنامه تخصصی جامعه‌شناسی، سال دوم، شماره ۳.
- مشکانی، محمدرضا، مشکانی، زهراالسادات (۱۳۸۱)، سنجش تاثیر عوامل درونی و بیرونی خانواده بر بزهکاری نوجوانان، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره چهارم، شماره۲.
- معیدفر، سعید (۱۳۸۵)، جامعه‌شناسی مسایل اجتماعی ایران، تهران، انتشارات نورعلم.
- میرفردی، امیر، احمدی، سیروس، نیکخواه، زهرا(۱۳۹۱)، بررسی عوامل موثر بر گرایش به وندالیسم خرابکاری در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج، فصلنامه جامعه شناسی کاربردی، سال بیست وسوم، شماره پیاپی ۴۷، ۲۰۶-۱۸۵.
- Ball, J, (2005). The Moderating Effect Of Family Factor On The Relationship Between Lifetime Trauma Event Exposure And Juvenile Delinquency In A Sample Of Male Juvenile Offenders, Dissertation PhD, Georgia State University.
- Ceccato, Vania & Haining, Robert (2005), assessing the geography of vandalism: Evidence from a Swedish city, Urban Studies, Vol. 42, No. 9, 1637 – 1656.
- Garth Esau Vernon (2007), The Influence of Vandalism in Schools on Learners Academic Performance, Magister Educations in the Faculty of Education at the Nelson Mandela Metropolitan University, Supervisor: A. J. Grayling.
- Gillis, Tammy (2004) Violence, vandalism, and the among Alberta youth: A reconceptualization of the general the theory of crime, dissertation The University of Let Bridge, Alberta, Canada.
- Sanders, W. B. (1981), Juvenile Delinquency: Causes, Patterns and Reactions, News York: Holt, Rinehart & Winston.
- Yavuz, Aysel & Kulglu, Nilgun (2011), Effects of Locational Factors on Vandalism in Seaside parks, Scientific Research and Essays Vol. 6(20), 19 September. pp. 4207-4212
- Varela, B. A. Daniel (1980), A Social E Ecological Analysis of Vandalism, The University of Texas at El Paso Master of Arts.
- Skogan, W. G (1990), Disorder and decline: crime and the spiral of decay in American neighborhoods, New York: free press.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.22225602.1397.6.23.7.2]

- Garth Esau Vernon (2007), The Influence of Vandalism in Schools on Learners Academic Performance, Magister Educations in the Faculty of Education at the Nelson Mandela Metropolitan University, Supervisor: A. J. Grayling.
- Lynch K (1971). Site Planning, Second Edition. Cambridge. Massachusetts Institute of Technology Press.
- Ward C (1973).Vandalism. First Published. London. The Architectural Press.
- Clinard, M., Meirer, R., (2011) Sociology of Deviant Behavior. N.Y: Holt Rinehart and Winston.
- Rebellon Cesar J. , Piquero Nicole Leeper, Piquero Alex R. & Thaxton Sherod (2009), Do Frustrated Economic Expectations and Objective Economic Inequity Promote Crime?(A Randomized Experiment Testing Agnew's General Strain Theory), European Journal of Criminology, Vol. 6, No. 1, 47–71.

[Downloaded from hafthesar.iauh.ac.ir on 2024-04-20]
[DOR: 20.1001.1.23225602.1397.6.23.7.2]